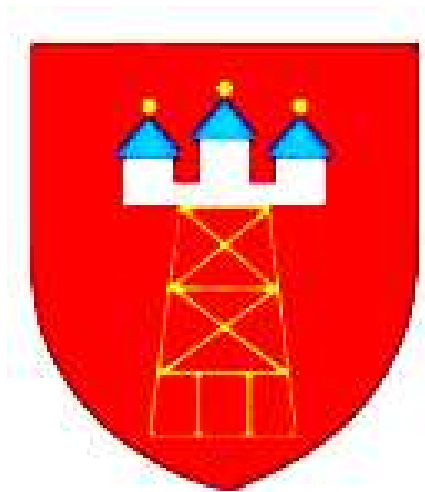

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rozprza

2010

Zespół autorski:

mgr inż. Emilia Krystek	
mgr inż. Katarzyna Kaczorowska	
mgr inż. Elżbieta Mikuła	

Spis treści

1. Wstęp.....	6
2. Stan środowiska oraz zasobów naturalnych.....	7
2.1 Ogólna charakterystyka gminy Rozprza	7
2.2 Charakterystyka aktualnego stanu środowiska oraz zasobów naturalnych w gminie Rozprza	11
2.2.1 Warunki środowiska geograficznego, klimat.....	11
2.2.2 Użytkowanie rolnicze terenu.....	12
2.2.2.1 Jakość gleb	12
2.2.2.2 Produkcja roślinna i zwierzęca	13
2.2.3 Przyroda ożywiona.....	15
2.2.4 Obszary i obiekty objęte ochroną.....	15
2.2.5 Zasoby kopalin	16
2.2.6 Stosunki wodne i jakość wód	16
2.2.6.1 Wody podziemne	16
2.2.6.2 Wody powierzchniowe	17
2.2.6.3 Wodociągi i kanalizacja.....	18
2.2.7 Jakość powietrza	22
2.2.8 Hałas.....	23
2.2.9 Pola elektromagnetyczne.....	23
2.2.10 Odnawialne źródła energii	23
2.2.11 Awarie przemysłowe i inne nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska..	23
3. Standardy jakości środowiska	24
4. Tendencje przeobrażeń środowiska	25
5. Podstawowe kierunki i zakres działań w ochronie środowiska	25
5.1 Podstawowe kierunki i zakres działań niezbędnych do zachowania i poprawy standardów jakości środowiska	25
5.2 Cele ekologiczne na lata 2010 – 2017	27
5.2.1 Zachowanie różnorodności biologicznej.....	27
5.2.3 Ochrona gleby	31
5.2.4 Ochrona wód	32
5.2.5 Ochrona zasobów kopalin	33
5.2.6 Ochrona powietrza	34
5.2.7 Ochrona przed hałasem	35

5.2.8	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	35
5.2.9	Gospodarka odpadami.....	36
5.2.10	Zmniejszenie energochłonności gospodarki	36
5.2.11	Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne	37
6.	Harmonogram rzeczowo-finansowy	37
7.	Instrumenty realizacji programu	38
8.	Kontrola realizacji programu	41
9.	Informacje o przeprowadzonych konsultacjach.....	42
10.	Wnioski wynikające z Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska	43
11.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	45

Spis tabel:

Tabela 1. Struktura gleb gminy Rozprza wg klas bonitacyjnych

Tabela 2. Stan zakwaszenia gleb na terenie gminy Rozprza

Tabela 3. Konieczność rekultywacji terenów gruntów ornych

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów

Tabela 5. Ogólna powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów w gminie Rozprza

Tabela 6. Parki zabytkowe na terenie gminy Rozprza

Tabela 7. Charakterystyka ujęć wód podziemnych eksploatowanych dla potrzeb wodociągu

Tabela 8. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach według sprawozdania Oczyszczalni Ścieków w Rozprzy

Tabela 9. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach według sprawozdania Oczyszczalni Ścieków w Milejowie

Tabela 10. Przedsięwzięcia krótko – i długoterminowe do realizacji na terenie gminy Rozprza

Spis wykresów:

Wykres 1. Udział procentowy gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk w całkowitej powierzchni użytków rolnych w gminie Rozprza.

Wykres 2. Stężenie azotanów i azotu ogólnego na rzece Luciąży w punkcie pomiarowym w Rozprzy w roku 2006

Wykres 3. Stężenie wskaźników tlenowych na rzece Luciąży w punkcie pomiarowym w Rozprzy w roku 2006

Spis map:

Mapa 1. Gmina Rozprza na tle powiatu piotrkowskiego

Mapa 2. Gmina Rozprza

1. Wstęp

Program Ochrony Środowiska to dokument, którego podstawową funkcją jest określenie celów i zadań administracji państwa i samorządów w zakresie ochrony środowiska, a także rozsądnej gospodarki jego zasobami. Ma on pełnić rolę niejako narzędzia zarządzania środowiskiem.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska program ochrony środowiska powinien określać:

- 1) cele ekologiczne na lata 2010-2017,
- 2) priorytety ekologiczne,
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów,
- 4) mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Ważnym elementem programu ochrony środowiska jest jego wdrażanie. Przydatne mogą się okazać tu takie instrumenty zarządzania środowiskiem jak:

- 1) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- 2) gminne programy zrównoważonego rozwoju – Agenda 21,
- 3) procedury określania dopuszczalnych warunków korzystania ze środowiska (np. pozwolenia zintegrowane),
- 4) procedury związane z lokalizacją inwestycji i techniki określania wpływu na środowisko (raport o oddziaływaniu na środowisko),
- 5) procedury przeglądów ekologicznych,
- 6) procedury oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego,
- 7) procedury dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- 8) opłaty korzystania ze środowiska.

Podczas planowania polityki ochrony środowiska istotna jest ocena stanu aktualnego w zakresie gospodarki i przyjęte tendencje na najbliższe lata (strategia rozwoju), a także działania, które już zostały podjęte w celu poprawy, albo zapobiegnięcia pogorszenia stanu środowiska. Znaczenie ma również stan świadomości ekologicznej mieszkańców gminy i jednocześnie chęć podejmowania jakichkolwiek działań na rzecz ochrony środowiska.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska w art. 17 zobowiązuje zarządy województw, powiatów i gmin do opracowania programów ochrony środowiska, których celem jest realizacja polityki ekologicznej państwa. Projekty programów gminnych są opiniowane przez zarządy właściwych powiatów.

Częścią programu ochrony środowiska jest plan gospodarki odpadami, opracowywany jako odrębny dokument zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 14 i 15 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Gminny program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami pozostają ściśle związane z ich odpowiednikami na szczeblu powiatowym.

2. Stan środowiska oraz zasobów naturalnych

2.1 Ogólna charakterystyka gminy Rozprza

Gmina Rozprza położona jest w województwie łódzkim w powiecie piotrkowskim. Graniczy z gminami:

- od zachodu: Wola Krzysztoporska
- od północy: Piotrków Trybunalski
- od wschodu: Sulejów
- od południa: Ręczno, Łęki Szlacheckie i Gorzkowice.

Mapa 1. Gmina Rozprza na tle powiatu piotrkowskiego

Obszar gminy wynosi 163 km². Liczba mieszkańców wynosi 12156 osób, z czego 6254 osób to kobiety, zaś 5902 osób to mężczyźni (stan na dzień 30.12.2006 r.). Gęstość zaludnienia na

1 km² wynosiła 74 osoby. Udział ludności w wieku 0-18 lat wynosił 23,9%, zaś w wieku 19-65 lat 59,6%.

Podstawową dziedziną gospodarki gminy Rozprza jest rolnictwo. Użytki rolne zajmują ogółem powierzchnię 10704 ha. Lasy i grunty leśne stanowią 4243 ha gminy, pozostałe grunty i nieużytki stanowią 1303 ha.

Na terenie gminy funkcjonuje dobrze rozwinięty system placówek oświatowych, są dwa gimnazja, 6 szkół podstawowych i dwa przedszkola. Największym obiektem szkolnym jest nowo wybudowane, nowoczesne Gimnazjum w Rozprzy. W gminie są 2 Ośrodki Zdrowia, apteka, 14 jednostek OSP.

Mapa 2. Gmina Rozprza

Gmina Rozprza to również miejsce ciekawe turystycznie. Na jej terenie znajduje się wiele interesujących zabytków, jak m.in.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W ROZPRZY

W Rozprzy znajduje się kościół p. w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny oraz Św. Wojciecha i Stanisława. Pierwsze wzmianki o drewnianym kościele w Rozprzy pochodzą z 1406 roku. W latach 1763-67 roku na miejscu budowli drewnianej został wystawiony kościół murowany z fundacji Szymona Zaremby. W latach 1914-19 świątynię przebudował architekt Feliks Nowicki. Z dawnego kościoła zachowano cztery przęsła nawy, sklepienie kolebkowo z lunetami i dolną część wieży.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W MILEJOWIE

W Milejowie znajduje się kościół p.w. św. Marii Magdaleny. Około 1282 roku sulejowscy cystersi, będący wówczas właścicielami Milejowa wybudowali kościół i założyli parafię.

Pierwotny kościół nie przetrwał do dziś. Dwukrotnie wznoszono na jego miejscu drewnianą budowlę. Wewnątrz znajduje się obraz św. Marii Magdaleny z przełomu XVIII i XIX wieku, oraz dwa portrety w zakrystii pochodzące z XVIII wieku.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W LUBIENIU

Kościół p.w. NP Marii jest nowym kościołem, wybudowanym w stylu romańskim. Na ścianach i na suficie znajduje się polichromia, namalowana w 1942 roku według projektu Józefa Mehoffera. Jeden z aniołów w sklepieniu, Narodziny Dzieciątka oraz obraz św. Huberta namalował sam Mehoffer. W kościele znajduje się również obraz olejny na płótnie: Wniebowzięcie Matki Boskiej z XVII wieku.

Na uwagę zasługują również znajdujące się na terenie Gminy **miejsca pamięci narodowej**:

CMENTARZ WOJENNY W MILEJOWIE

W sąsiedztwie cmentarza parafialnego w Milejowie znajduje się jedyny na terenie gminy Rozprza cmentarz wojenny. Miejsce pochówku znalazło na nim 631 żołnierzy, którzy zginęli stawiając opór żołnierzom niemieckim w walkach toczonych na okolicznych terenach w roku 1939.

Grób żołnierzy Wojska Polskiego

We wschodniej części cmentarza parafialnego w Niechcicach znajduje się zbiorowy grób żołnierzy Wojska Polskiego, którzy polegli w obronie Ojczyzny w walce z najeźdźcą hitlerowskim w 1939 roku.

2.2 Charakterystyka aktualnego stanu środowiska oraz zasobów naturalnych w gminie Rozprza

2.2.1 Warunki środowiska geograficznego, klimat

Obszar gminy Rozprza położony jest w obrębie mezoregionu Równiny Piotrkowskiej stanowiącej fragment Niziny Środkowopolskiej. Powierzchnia terenu jest lekko falista, wznosi się na wysokość ok. 200 m n.p.m., w dolinach rzecznych na około 180 m n.p.m.

Pod względem geologicznym gmina usytuowana jest w południowej części Niecki Łódzkiej. Starsze położenie tworzą struktury mezozoiczne reprezentowane przez utwory kredy (margle, wapienie, opoki). Bezpośrednio na utworach kredy zalegają osady czwartorzędu w postaci piasków akumulacji lodowcowej z głazami. Utwory najmłodsze, reprezentują osady holoceny, takie jak namuły i torfy występujące w lokalnych obniżeniach terenu.

Gmina Rozprza położona jest w Łódzko - Wieluńskim rejonie klimatycznym, charakteryzującym się następującymi cechami klimatycznymi:

- średnia roczna temperatura powietrza: 7,5 °C

- średnia temperatura powietrza okresu zimowego (XI – IV): - 1,5°C,
- średnia temperatura okresu letniego (V – X): 14 – 14,5°C,
- średnia roczna suma opadów atmosferycznych: 600 mm.,
- długość okresu wegetacyjnego: poniżej 210 dni
- średnia liczba dni z przymrozkami: 110-130 dni
- dominujące kierunki wiatru w ciągu roku: W (20 %), SW (10-12%).

2.2.2 Użytkowanie rolnicze terenu

2.2.2.1 Jakość gleb

Duże znaczenie dla rozwoju rolnictwa ma ukształtowanie powierzchni terenu, klimat i oczywiście jakość gleb.

Obszar gminy Rozprza położony jest na terenach, które niegdyś pokrywał łądolód środkowopolski. Dlatego gleby tego rejonu związane są z jego akumulacyjną działalnością i utworami powstałymi w jej wyniku. Są to w większości utwory piaszczyste, piaszczysto-gliniaste oraz gliniaste.

Gleby rejonu gminy Rozprza wykształcone zostały na piaskach luźnych, słabogliniastych lub gliniastych (gleby bielcowe i rdzawe) oraz na glinach lekkich i średnich lub pisków i glinie (gleby brunatne i płowe).

Tabela 1. Struktura gleb gminy Rozprza wg klas bonitacyjnych

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział w ogólnej powierzchni gminy
I	0	0
II	2	0,01
IIIa	480	2,9
IIIb	1636	10,1
IVa	1954	12
IVb	2633	16,2
V	2825	17,4
VI	1200	7,4
VIz	111	0,68
Razem	10841	66,69%

Przeważającą część gruntów ornych gminy Rozprza stanowią gleby IV i V klas bonitacyjnych.

Z badań przeprowadzonych na terenie powiatu piotrkowskiego wynika, że na obszarze gminy Rozprza, przeważają gleby kwaśne (40% gleb). Są to gleby o dość znacznym stopniu degradacji. Stan zakwaszenia gleb na terenie gminy Rozprza prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Stan zakwaszenia gleb na terenie gminy Rozprza

Gleby	Procent
Bardzo kwaśne	28
Lekko kwasne	26
Obojętne	6

Na obszarze gminy nie stwierdzono gleb zasadowych.

Tabela 3. Konieczność rekultywacji terenów gruntów ornych

Rodzaj nawożenia	Procent ziem
Wapnowanie	50-60
Nawożenie fosforem	60-70
Nawożenie magnezem	50-60
Nawożenie potasem	70-80

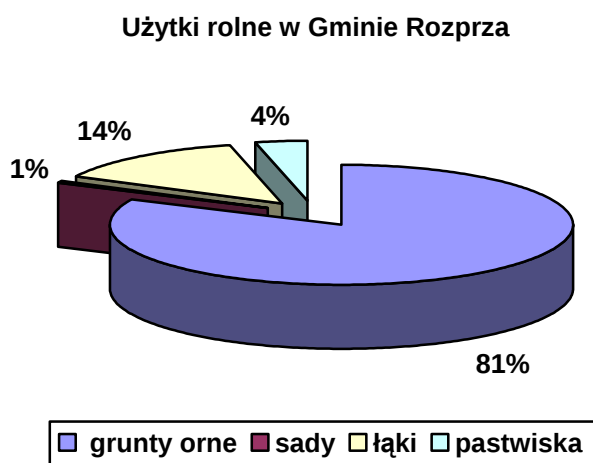
2.2.2.2 Produkcja roślinna i zwierzęca

Dominującym działem gospodarki gminy Rozprza jest rolnictwo. Użytki rolne zajmują powierzchnię 10704 ha, czyli 65,8 % powierzchni ogólnej gminy, w tym 8796 ha to grunty orne.

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów w gminie Rozprza (stan na rok 2006)

	Powierzchnia [ha]
Użytki rolne ogółem	10 704
Grunty rolne	8 796
Użytki zielone • sady • łąki • pastwiska	52 1 528 328
Lasy i grunty leśne	4 243
Pozostałe grunty i nieużytki	1 303

Wykres 1. Udział procentowy gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk w całkowitej powierzchni użytków rolnych w gminie Rozprza.

Na terenie gminy przeważają gospodarstwa indywidualne o powierzchni 7-15 ha. Poniższa tabela prezentuje ogólną powierzchnię zasiewów głównych ziemiopłodów w gminie Rozprza.

Tabela 5. Ogólna powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów w gminie Rozprza (stan na rok 2002 r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Ogółem
	ha	%
Zboża ogółem	5351,04	81,80
- pszenica	584,25	16,90
- żyto	1526,75	44,20
- jęczmień	420,04	12,10
- wieś	206,90	6,00
- pszenżyto	719,40	20,80
Rośliny strączkowe jadalne na ziarno	1,29	0,00
Ziemniaki	656,76	10,00
Rośliny przemysłowe	6,00	0,10
- buraki cukrowe	2,20	0,00
- rzepak i rzepik	3,80	0,10
Rośliny pastewne	446,39	6,80
Pozostałe	76,43	1,20
- w tym warzywa	39,32	0,60

2.2.3 Przyroda ożywiona

Tereny leśne gminy Rozprza skupiają się przede wszystkim w jej wschodniej części, zajmują 25,6% powierzchni. Większość obszaru znajduje się w strefie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego.

Pospolitym zespołem leśnym występującym na tych obszarach jest bór mieszany sosnowo-dębowy. Bory sosnowe reprezentowane są przez zespoły: boru chrobotkowego, suboceanicznego boru świeżego, boru wilgotnego i boru bagienne. Na obszarze Parku występuje kilkadziesiąt drzew pomnikowych, w tym pojedyncze dęby w Lasach Lubieńskich. Lasy wokół miejscowości Lubień są ponadto pełne jagód i grzybów.

Wśród licznie reprezentowanych, różnych grup świata zwierząt największą stanowią owady lądowe, np. motyle, chrząszcze, muchówki, pluskwiaki równoskrzydłe, błonkówki. Ponadto występuje wiele gatunków płazów (np. żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, rzekotka, ropucha szara, kumak nizinny) oraz ptaków (np. jastrząb, myszołów, kuropatwa, przepiórka, bażant, jaskółka brzegówka, dymówka i oknówka, słowik szary i rdzawy, kopciuszek, kos, kwiczoł, sikora bogatka, sójka, sroka, kawka, gawron, wrona, kruk, szpak, wróbel, zięba, czyż, gil).

Zróżnicowana jest także fauna ssaków. W tutejszych lasach można spotkać jelenie, sarny, łosie, dziki, lisy, kuny leśne i domowe, borsuki, piżmaki, bobry, zające, krety, jeże, a także gryzonie – myszy leśne i polne, szczury wędrowne i wiewiórki.

2.2.4 Obszary i obiekty objęte ochroną

Na terenie gminy Rozprza znajduje się Sulejowski Park Krajobrazowy. Nie występują rezerваты przyrody. Utworzone są użytki ekologiczne o powierzchni 31,2 ha.

Ponadto znajdują się 4 zabytkowe parki oraz pomniki przyrody ożywionej.

Tabela 6. Parki zabytkowe na terenie gminy Rozprza

Nr rejestru	Opis obiektu	Lokalizacja
KL.IV-5340/27/83	Park zabytkowy	Mierzyn
KL.IV-5340/28/83	Park zabytkowy	Niechcice
KL.IV-5340/39/83	Park zabytkowy	Straszów
KL.IV-5340/30/83	Park zabytkowy	Milejów

Pomniki przyrody ożywionej w gminie:

- wieś Wroników (na gruntach p. Mirosława i Wacława Nowaków): 2 lipy drobnolistne, cis i wiąz szypułkowy.
- wieś Łochyńsko (na terenie parku PDPS): dąb szypułkowy,
- wieś Straszów (na terenie Szkoły Podstawowej): 2 dęby szypułkowy.

2.2.5 Zasoby kopalin

Gmina nie należy do obszarów zasobnych w surowce mineralne. W jej granicach zlokalizowane są jedynie złoża piasku.

Udokumentowane złoża piasku w gminie Rozprza występują w miejscowościach:

- Mierzyn,
- Łazy Duże,
- Wola Niechcicka Stara.

Eksploatacja piasku nie odbywa się na skalę przemysłową, zaspokajane są jedynie potrzeby lokalne.

2.2.6 Stosunki wodne i jakość wód

2.2.6.1 Wody podziemne

W obszarze objętym granicami gminy Rozprza, wody podziemne związane są głównie z utworami górnokredowymi oraz czwartorzędowymi.

Podstawowy, użytkowy poziom wodonośny występuje w utworach kredy górnej i tworzą go margle, wapienie i opoki. Poziom górnokredowy występuje głównie na głębokości od kilkunastu do 60 m ppt. Z tego poziomu wody ujmują trzy studnie głębinowe zlokalizowane w miejscowości: Białocin, Mierzyn i Milejów.

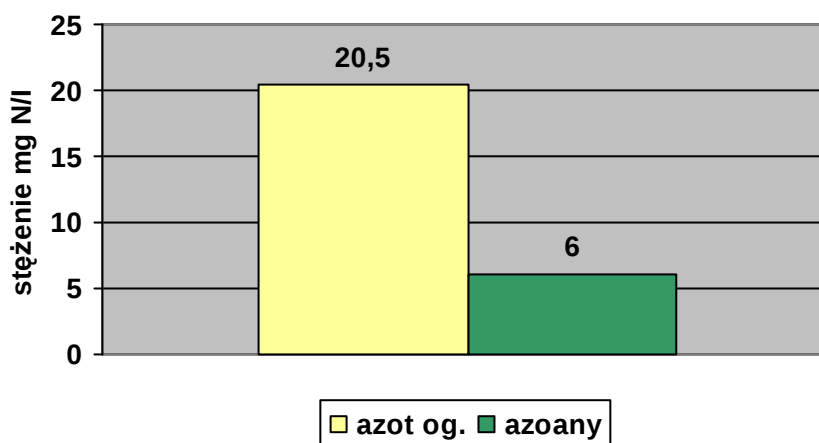
Czwartorzędowy poziom wodonośny związany z utworami różnoziarnistych piasków wodnolodowcowych i występuje na głębokości od kilku do 40 m ppt. Wody tego poziomu wodonośnego występują pod niewielkim ciśnieniem lub posiadają charakter swobody. Dla gminy ma on znaczenie podrzędne. Tylko jedna studnia głębinowa w miejscowości Lubień ujmuje wodę dla potrzeb wodociągu z tego poziomu wodonośnego.

W roku 2006 stwierdzono średnią jakość (IV klasa) wód podziemnych w ujęciu w Niechcicach.

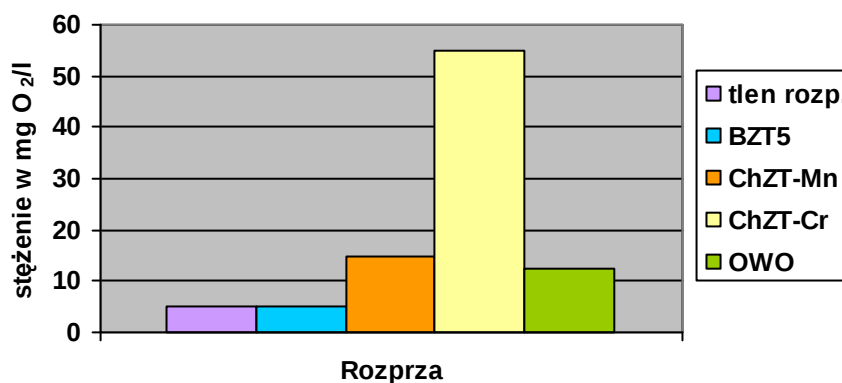
2.2.6.2 Wody powierzchniowe

Przez obszar gminy przepływa rzeka Luciąża, lewobrzeżny dopływ Pilicy, do której uchodzi w km 157,8. Luciąża prowadzi wody z kierunku południowo-zachodniego na północno-wschodni na odcinku ok. 14 km na obszarze gminy. Badania stopnia jej zanieczyszczenia prowadzone były w 5 punktach pomiarowych. W punkcie pomiarowym w Rozprzy, ze względu na barwę, niską zawartość tlenu rozpuszczonego, wysokie wskaźniki CHZT-Mn i CHZT-Cr oraz zły stan sanitarny (w sumie 11% wskaźników), wody Luciąży zaliczone zostały do klasy IV.

Wykres 2. Stężenie azotanów i azotu ogólnego na rzece Luciąży w punkcie pomiarowym w Rozprzy w roku 2006

Wykres 3. Stężenia wskaźników tlenowych na rzece Luciąży w punkcie pomiarowym w Rozprzy w roku 2006.

Na jakość wód Luciąży wpływają przede wszystkim zanieczyszczenia wprowadzane do niej przez dopływy: Prudkę, Bogdanówkę z Kózką i Strawę oraz spływy powierzchniowe.

Drugą rzeką przepływającą przez teren gminy Rozprza jest rzeka Bogdanówka. Jest to lewostronny dopływ Luciąży uchodzący do niej w km 19,3. Płyynie ona z kierunku północno-zachodniego na południowy-wschód i przepływa przez gminę Rozprza na odcinku ok. 5 km. W kontrolowanym corocznie w pobliżu ujścia w punkcie Rozprza (km 1,0) wody Bogdanówki zaliczone zostały do klasy IV, tj. niezadowalającej jakości. W klasie tej znalazły się wskaźniki tlenowe: CHZT-Cr, CHZT-Mn, i ogólny węgiel organiczny, oba wskaźniki mikrobiologiczne: liczba bakterii grupy coli i liczba bakterii grupy coli typu kałowego, a także wskaźnik fizyczny- barwa (w sumie 12% badanych wskaźników).

Przy południowych granicach gminy położony jest Zbiornik Cieszanowicki. Zbiornik wodny Cieszanowice, utworzony został w roku 1997 (oddany do użytku w drugiej połowie 1998 roku) w dolinie rzeki Luciąży. Jest on położony na terenie gmin: Gorzkowice, Łęki Szlacheckie i Rozprza. Zbiornik Cieszanowice jest niedużym akwenem, powierzchnia zbiornika wynosi 217 ha, średnia głębokość 3,38 m (najgłębsze miejsce przy zaporze czołowej liczy sobie ok. 10 m), pojemność całkowita 7,34 mln m³, pojemność użytkowa 6,38 mln m³. Zbiornik powstał w wyniku spiętrzenia wód Luciąży zaporą w km 27,5. Główne funkcje zbiornika to: magazynowanie wody dla potrzeb nawadniania terenów rolniczych w dolinie Luciąży, ochrona przed powodzią, energetyka wodna i rekreacja.

Badania jakości wody prowadzone były w warstwie powierzchniowej w dwóch punktach pomiarowych: przy wlocie rzeki Luciąży i przy zaporze.

W ostatecznej klasyfikacji, uwzględniającej cały okres badań, wody zbiornika Cieszanowice w obu punktach pomiarowych zostały zakwalifikowane do IV klasy, czyli wód niezadowalającej jakości.

2.2.6.3 Wodociągi i kanalizacja

Na terenie gminy Rozprza zwodociagowanych jest 42 miejscowości. Obejmująca je sieć wodociągowa wynosi 166,0km (stan na rok 2009). Ujęcia wody zlokalizowane są w miejscowościach: Białocin, Milejów i Mierzyn (ujmujące do eksploatacji górnokredowy poziom wodonośny) oraz w miejscowości Lubień (ujmujące czwartorzędowy poziom wodonośny).

Charakterystykę ujęć wód podziemnych eksploatowanych dla potrzeb wodociągu przedstawia poniższa tabela (stan na rok 2006).

Tabela 7. Charakterystyka ujęć wód podziemnych eksploatowanych dla potrzeb wodociągu.

Wyszczególnienie	Białocin	Mierzyn	Milejów	Lubień
Dobowa zdolność produkcyjna(m ³ /h)	110	44,0	36,0	12,0
Woda pobrana z ujęć- rzeczywisty pobór (tyś.m ³ /rok)	90.570	90.570	53.509	10.380
Ujmowany poziom wodonośny	Górno-kredowy	Górno-kredowy	Górno-kredowy	Czwartorzędowy

Sieć kanalizacyjna w gminie obejmuje miejscowości: Rozprza, Magdalenka, Milejów, Niechcice.

Stopień skanalizowania w/w miejscowości jest następujący:

- Rozprza 66%
- Magdalenka 100%
- Milejów 10%
- Niechcice 82%.

Długość kanalizacji sanitarnej wynosi 10,6 km (2009r.).

Załącznik nr 2 przedstawia stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Rozprza.

Na terenie gminy działają trzy oczyszczalnie ścieków zlokalizowane w Rozprzy, Milejowie oraz w Niechcicach.

OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH W ROZPRZY

Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Rozprzy to oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznego.

Zgodnie z uzyskanym pozwoleniem wodnoprawnym (z dnia 18.12.2006r., znak: RS.I.6223-13/2006) oczyszczone ścieki mogą być odprowadzane do rzeki Bogdanówki poprzez rów otwarty w ilości: $Q_{maxh}=32,50m^3/h$ oraz $Q_{maxd}=750m^3/d$, o dopuszczalnych stężeniach zanieczyszczeń w ściekach:

- Zawiesina 35,0 mg/l
- BZT5 25,0 mgO₂/l
- ChZT 125,0 mgO₂/l
- pH 6,5 – 9,0

Do głównych elementów wyposażenia oczyszczalni ścieków w Rozprzy należą:

- Punkt zlewny ścieków dowożonych
- Przepompownia ścieków surowych wraz z kratą koszową wstępną

- Zblokowana oczyszczalnia mechaniczna - sitopiaskownik
- Reaktor biologiczny z wydzielonymi strefami – niedotlenioną i tlenową
- Osadniki wtórne – 2 szt.
- Zbiornik wody technologiczne
- Komora stabilizacji osadu
- Stacja dmuchaw
- Stacja odwadniania osadu z higienizacją

Ścieki dopływające do oczyszczalni to głównie ścieki bytowo-gospodarcze, które z sanitarnego punktu widzenia są niebezpieczne, gdyż zawierają znaczne ilości gnijących i fermentujących substancji organicznych, bakterie, mikroorganizmy roślinne i zwierzęce, w tym pasożyty.

Według sprawozdania z oczyszczalni ścieków w Rozprzy za rok 2009, ładunki zanieczyszczeń w ściekach są następujące:

Tabela 8. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach według sprawozdania Oczyszczalni Ścieków w Rozprzy.

Rodzaje zanieczyszczeń	Ścieki dopływające do oczyszczalni (kg/rok)	Ścieki odprowadzane do odbiornika (kg/rok)
BZT ₅	14266	870
ChZT (metodą dwuchromianową)	28532	3618
Zawiesiny	11413	1023
Azot ogólny	-	-
Fosfor ogólny	-	-

Szacunkowa liczba osób korzystających z w/w oczyszczalni ścieków wynosi: 1750 (Rozprza: 1630, Magdalenka: 120).

Ilość ścieków dopływających do oczyszczalni w ciągu roku wynosi 41 tys. m³. Ilość osadów z oczyszczalni składowych na jej terenie w ciągu roku wynosi 3 ton masy suchej.

OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH W MILEJOWIE

Funkcjonująca w Milejowie oczyszczalnia ścieków komunalnych to oczyszczalnia typu NEBRASKA M – 8 (RLM = 64).

Oczyszczone ścieki komunalne z terenu osiedla mieszkaniowego w Milejowie mogą być odprowadzane do rowu melioracyjnego RB – 2 w km. 0+002, który łączy się rzeką Luciążą. Uzyskane pozwolenie wodnoprawne zezwala na odprowadzanie oczyszczonych ścieków w ilości $Q_{\max d}=8,0 \text{ m}^3/\text{d}$, o dopuszczalnych stężeniach:

- Zawiesina 50 g/m³

- BZT₅ 40,0 g O₂/ m³
- ChZT 150,0 g O/ m³
- pH 6,5 – 9,0

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach za rok 2009 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach według sprawozdania Oczyszczalni Ścieków w Milejowie.

Rodzaje zanieczyszczeń	Ścieki dopływające do oczyszczalni (kg/rok)	Ścieki odprowadzane do odbiornika (kg/rok)
BZT ₅	612	42
ChZT (metodą dwuchromianową)	1225	102
Zawiesiny	490	22
Azot ogólny	-	-
Fosfor ogólny	-	-

Wybrane dane oczyszczalni:

- Szacunkowa liczba osób obsługiwanych przez oczyszczalnię: 88
- Ilość ścieków dopływających do oczyszczalni w ciągu roku: 2 tys. m³
- Ilość ścieków oczyszczonych ogółem: 2 tys. m³

ROLNICZA OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W NIEHCICACH

Oczyszczalnia funkcjonuje przede wszystkim dla potrzeb Przedsiębiorstwa Przemysłowo-Rolnego NICHICICE Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo to uzyskało pozwolenie na przyjmowanie na oczyszczalnię ścieków bytowych z miejscowości Niechcice, podczyszczonej gnojowicy z tuczarni świń i podczyszczonych ścieków z masarni w Niechcicach. Na oczyszczalni nie mogą być przyjmowane ścieki dowożone.

Urządzenia do podczyszczania i rozprowadzania ścieków składają się z następujących elementów technologicznych:

- pompowni dolnej (krata, piaskownik, studnia zbiorcza),
- osadnika wstępnego wraz ze zbiornikami retencyjnymi,
- poletek osadowych,
- pól filtracyjnych o pow. 50 ha,
- gruntów do rolniczego wykorzystania ścieków o pow. 150 ha.

Roczna dawka nawozowa w ściekach stosowanych do rolniczego wykorzystania w drodze deszczowania wynosić powinna 300kg N/rok i 300kg K/ha, tj. przy $Q_{maxr} = 357.000 \text{ m}^3/\text{rok}$, $Q_{maxd}=980 \text{ m}^3/\text{dobę}$.

Przedsiębiorstwo uzyskało pozwolenie na odprowadzanie ścieków do rowów melioracyjnych w ilości; $Q_{\max}=100 \text{ m}^3/\text{d}$ w czasie deszczowania oraz $Q_{\max}=400 \text{ m}^3/\text{d}$ z pól filtracyjnych o dopuszczalnych stężeniach:

- Zawiesina 50 mg/l
- BZT₅ 30 mg O₂/l
- ChZT 150 mg O₂/l
- pH 6,5 – 9,0
- azot ogólny 30 mg N/l
- azot amonowy 6 mg N/l
- fosfor ogólny 5 mg P/l

Z przeprowadzonych ocen działalności oczyszczalni w Niechcicach wynika, że nie ma ona negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze najbliższego terenu. Oczyszczalnia cechuje się wysoką jakością oczyszczanych ścieków sięgających dla wskaźników tlenowych do 98,4% i dla zawiesiny ogólnej – 97,8%.

2.2.7 Jakość powietrza

Ochrona powietrza atmosferycznego stanowi w całokształcie zagadnień ochrony środowiska jeden z najistotniejszych problemów. Powietrze, które nas otacza, jest nie tylko niezbędnym do życia źródłem tlenu, lecz stanowi część środowiska o decydującym wpływie na zdrowie. Najczęściej występującymi, charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są pyły, tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu i dwutlenek siarki.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza powstającymi na obszarze gminy Rozprza są:

- emisje zanieczyszczeń pochodzące z lokalnych kotłowni, w większości opalanych węglem
- emisje spalin wytwarzanych przez pojazdy mechaniczne, szczególnie na drogach krajowych Nr 1 i nr 91, gdzie obserwuje się wysokie natężenie ruchu.

Brak większych zakładów przemysłowych na obszarze gminy Rozprza powoduje, że nie ma większych zagrożeń dla stanu czystości powietrza atmosferycznego. Zanieczyszczenia w gminie powstają w wyniku działania tzw. emisji niskiej oraz emisji spalin.

2.2.8 Hałas

Hałas jest czynnikiem, który niekorzystnie wpływa na zdrowie i samopoczucie człowieka. Jego szkodliwość i uciążliwość zależy od fizycznych parametrów dźwięku, a także od nastawienia odbiorcy.

Główne źródła hałasu na terenie gminy stanowią:

- transport drogowy, szczególnie uciążliwy w bezpośrednim sąsiedztwie dróg krajowych;
- urządzenia w obiektach przemysłowych
- obiekty użyteczności publicznej.

Z uwagi na brak występowania na obszarze gminy Rozprza większych zakładów przemysłowych najbardziej uciążliwym źródłem hałasu na obszarze gminy jest komunikacja drogowa (zwłaszcza w rejonach dróg krajowych Nr 1 i Nr 91). Natężenie tego rodzaju hałasu będzie stopniowo wzrastać ze względu na zwiększającą się liczbę pojazdów.

2.2.9 Pola elektromagnetyczne

Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie mają źródła promieniowania elektromagnetycznego emitujące fale radiowe o częstotliwości w przedziale 0,1 – 300 MHz i mikrofały w zakresie od 300 do 300 000 MHz.

Na obszarze gminy maszty telefonii komórkowej zlokalizowane są w Rozprzy:

- Polkomtel: ul. Sportowa,
- Centertel: ul. Al. 900 - lecia.

Przez północno-zachodnią część gminy przebiega linia wysokiego napięcia.

2.2.10 Odnawialne źródła energii

Według danych uzyskanych w Urzędzie Gminy Rozprza na terenie gminy jako niekonwencjonalne źródło energii wykorzystywane są zrębki drewniane.

2.2.11 Awarie przemysłowe i inne nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska

Na terenie gminy Rozprza największe zagrożenie dla środowiska naturalnego mogą stworzyć awarie lub katastrofy związane z transportem substancji niebezpiecznych do miejsc utylizacji (przez obszar gminy przebiega droga krajowa Nr 1 i Nr 91 oraz linia kolejowa relacji Radomsko - Piotrków Trybunalski). Takie zagrożenie stwarzają również zlokalizowane na

obszarze gminy stacje paliw – w miejscowościach: Rozprza, Ignaców, Niechcice oraz stacje Auto-Gaz w Woli Niechcickiej Starej, Janówce i Rozprzy.

Na obszarze gminy może wystąpić również potencjalne zagrożenie powodziowe, w związku z przepływem przez teren gminy rzeki Luciąży oraz zagrożenie pożarowe (w związku z występowaniem terenów leśnych i rolniczych, a więc tzw. „łatwopalnych”).

3. Standardy jakości środowiska

Głównym celem polityki ekologicznej państwa jest gospodarowanie środowiskiem zapewniające zachowanie tego środowiska w stanie odpowiadającym potrzebom zdrowotnym i bytowym człowieka, biorąc pod uwagę również przyszłość. Zatem należy dążyć do likwidacji i zapobiegania negatywnym skutkom działalności gospodarczej oraz do racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych (gospodarka wodna, leśnictwo, rolnictwo), surowcowych i terenowych (planowanie przestrzenne).

Podczas tworzenia regionalnych i lokalnych programów ochrony środowiska określony powinien zostać stan środowiska, a przede wszystkim istniejące zasoby (czystość powietrza, wód, stan powierzchni ziemi) oraz potrzeby wynikające z planów rozwoju społecznego i gospodarczego. Potrzeby te stanowią podstawę do określenia wymagań w zakresie stanu środowiska, a więc standardu jakości środowiska.

Stan środowiska w Gminie Rozprza można ocenić następująco:

- jakość powietrza atmosferycznego - w wyniku przeprowadzonej rocznej oceny jakości powietrza powiat piotrkowski ziemski w 2006 roku, podobnie jak w latach 2004-2005, w dziedzinie ochrony zdrowia ludzi zakwalifikowany został do klasy C, ze względu na ponadnormatywne stężenia ozonu troposferycznego, co oznacza przekroczenie wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji wg Rozporządzenia Ministra Środowiska (Dz. U. nr 87 z 2002r., poz. 796); natomiast w dziedzinie ochrony roślin powiat zaklasyfikował się do klasy A, co oznacza, że poziom zanieczyszczeń nie przekracza wartości dopuszczalnych;
- jakość wód – stan wód powierzchniowych jest niezadowalającej jakości (IV klasa), natomiast wody podziemne są zadowalającej jakości (klasa III)
- jakość gleb – na terenie gminy przeważają gleby kwaśne IV i V klasy bonitacyjnej.

4. Tendencje przeobrażeń środowiska

Zagrożenia dla środowiska jakie mogą wystąpić w gminie Rozprza mogą mieć swoje źródła przede wszystkim w działalności człowieka. Takie bowiem zagrożenia pochodzenia naturalnego jak: wichury, opady nawalne, powodzie, nie występują z częstotliwością, która wymagałaby podjęcia specjalnych działań zapobiegawczych.

Obszar gminy nie należy również do terenów zagrożonych w wyniku działalności przemysłowej.

Zatem można się spodziewać, że w zakresie czystości wód, na poprawę jakości wód powierzchniowych oraz zmniejszenie zagrożenia wód podziemnych jest w stanie wpłynąć uporządkowanie gospodarki ściekowej, optymalne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin w rolnictwie oraz odpowiednio prowadzona gospodarka odpadami komunalnymi.

W miarę zmniejszenia ilości źródeł energii cieplnej z zastosowaniem takich paliw jak węgiel byłaby szansa również na poprawę stanu powietrza, gdyby nie wzrastający poziom emisji pochodzenia komunikacyjnego, którego raczej nie da się uniknąć. Wiąże się to również bezpośrednio z jednoczesnym nasileniem hałasu komunikacyjnego.

Z kolei objęcie ochroną prawną terenów cennych przyrodniczo spowoduje z pewnością wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

5. Podstawowe kierunki i zakres działań w ochronie środowiska

5.1 Podstawowe kierunki i zakres działań niezbędnych do zachowania i poprawy standardów jakości środowiska

II Polityka Ekologiczna Państwa w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych jako główny cel wyznacza zmniejszenie zużycia surowców nieodnawialnych. Sposobem na jego osiągnięcie ma być redukcja ilości odpadów w wyniku wprowadzania technologii małodopadowych, a także poprzez odzysk składników wytwarzanych odpadów. Rozsądnemu wykorzystywaniu zasobów naturalnych ma również służyć strategia ochrony wód. Polega ona na przywróceniu jakości wód powierzchniowych i podziemnych do stanu zgodnego z planowanym sposobem ich użytkowania oraz potrzebami związanymi z ich ekologicznymi funkcjami. Zatem wody podziemne powinny być wykorzystywane wyłącznie jako woda pitna i do celów przemysłu spożywczego, z kolei dla potrzeb rolnictwa, przemysłu i energetyki powinna być pobierane wody powierzchniowe, poddawane wcześniejszemu oczyszczaniu przed i po zastosowaniu.

Zgodnie z Polityką w roku 2010 ma nastąpić całkowity zanik zrzutu ścieków nie oczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych oraz redukcja ładunku zanieczyszczeń – w stosunku do stanu z 1990 r. – o 50% w ściekach przemysłowych, o 30% w ściekach komunalnych z miast i osiedli wiejskich, i o 30% ze spływu powierzchniowego w rolnictwie. Jednocześnie powinno nastąpić zmniejszenie zużycia wody do celów przemysłowych o 50% (w przeliczeniu na wartość produkcji sprzedanej).

Bardzo ważnym celem Polityki Ekologicznej Państwa jest obniżenie energochłonności gospodarki. Dotyczy to zarówno procesów wytwórczych, jak i w sektorze usług konsumpcji. Do roku 2010 przewidziany został spadek zużycia energii w przeliczeniu na jednostkę krajowego produktu o 25%, a o 50% do 2025 r. w stosunku do 2000 r. Ma to zapewnić osiągnięcie planowanych w skali UE wskaźników zmniejszenia zużycia nieodnawialnych surowców energetycznych. Zakłada się, że efekt ten zostanie pogłębiony dzięki zwiększeniu udziału energii ze źródeł odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermiczna, energia słoneczna, spalanie biomasy i odpadów), co najmniej dwukrotnie w roku 2010 w stosunku do roku 2000. Celem średniookresowym (do 2010 r.) w tej dziedzinie zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa są zadania związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii wprowadzonych do wojewódzkich i powiatowych programów zrównoważonego rozwoju, wojewódzkich, powiatowych i gminnych planów energetycznych i planów zagospodarowania przestrzennego.

Odnosnie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami, cele ekologiczne określone są przez konwencje i porozumienia międzynarodowe, których Polska jest stroną, bądź też przygotowuje się do uczestnictwa. Zgodnie z nimi do 2010 r. należy zmniejszyć emisję: pyłów średnio o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, lotnych związków organicznych o 4% (poza metanem), amoniaku o 8% (w stosunku do stanu w 1990 r.). W latach 2008 – 2012 należy natomiast zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych do wielkości nie przekraczającej 94% tej emisji w 1988r.

W II Polityce Ekologicznej Państwa, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r., a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej w sierpniu 2001 r., ustalone zostały ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.). Limity te dotyczą ograniczenia: wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności gospodarki oraz skali recyklingu

i zagospodarowania odpadów. Część z nich określa skalę zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza i ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, a także

wycofania niektórych wyrobów. Limity te nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”.

Wszystkie limity muszą być uwzględnione w wojewódzkich programach ochrony środowiska, a następnie w programach powiatowych i gminnych.

W II Polityce Ekologicznej Państwa nie dokonano podziału limitów krajowych na limity regionalne, gdyż nie było ku temu dostatecznych podstaw planistycznych. Również ustawa Prawo ochrony środowiska nie wprowadziła zasad wypełnienia i rozdziału przestrzennego lub branżowego (nakładanych przez protokoły do konwencji oraz dyrektywy UE) pułapów emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza. Dlatego też wskaźniki limitów należy traktować jako wielkości orientacyjne, przeznaczone do porównań międzyregionalnych i porównań tempa realizacji celów polityki ekologicznej państwa w poszczególnych powiatach i gminach z tempem realizacji tej polityki na szczeblu krajowym. W trakcie dalszych prac nad polityką ekologiczną państwa limity te mogą ulec dalszym zmianom i korektom. Oczywiście przestrzegania wymagają określone prawem standardy emisyjne dla emisji zanieczyszczeń do środowiska.

5.2 Cele ekologiczne na lata 2010 – 2017

5.2.1 Zachowanie różnorodności biologicznej

Aktualny stan różnorodności biologicznej i krajobrazowej gminy jest wypadkową oddziaływań antropogenicznych i naturalnych procesów przyrodniczych, przy czym to głównie działania gospodarcze kształtują stan środowiska i przyrody terenu. Istotne negatywne skutki tych oddziaływań w ciągu wielu lat uwarunkowane są przez następujące czynniki:

- 1) intensyfikacja i chemizacja rolnictwa,
- 2) niedostatki w zarządzaniu przestrzenią oraz w zarządzaniu ochroną środowiska,
- 3) zanieczyszczenia środowiska (głównie wód), zrzut nieoczyszczonych lub niedoczyszczonych ścieków,
- 4) bezpośrednia dewastacja środowiska (nielegalne składowanie odpadów, podpalanie, niszczenie roślin, zwierząt, grzybni),
- 5) kłusownictwo, pożary lasów.

Dewastacja zasobów przyrody wynika przede wszystkim z odprowadzania nieoczyszczonych ścieków, a także pożarów. Szczególnie uciążliwą formą antropopresji jest zajmowanie pod

zabudowę rozproszoną terenów o wybitnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, w tym zabudowa dolin rzecznych.

Poprawa w zakresie ochrony różnorodności biologicznej wymaga wzmocnienia roli obszarów chronionych. Zatem utrzymanie dotychczasowego i sukcesywne przywrócenie pożądanego stanu różnorodności biologicznej i krajobrazowej wiąże się ze zwiększeniem skuteczności wszystkich działań i narzędzi wzmacniających różnorodność biologiczną i krajobrazową, szczególnie skuteczności narzędzi planistycznych (plan zagospodarowania przestrzennego) jako narzędzia ochrony przyrody i krajobrazu oraz kształtowania ładu przestrzennego. Niezbędna jest również w tym celu likwidacja obszarów konfliktowych, wzrost społecznej świadomości ekologicznej oraz uzyskanie społecznej akceptacji dla niezbędnych działań. Ważnym elementem jest rozwój rolnictwa ekologicznego, podobnie jak ekologizacja gospodarki leśnej.

Kolejnym istotnym problemem ochrony różnorodności biologicznej jest zapewnienie spójności chronionych obszarów. Jest to szczególnie istotne z uwagi na wdrażanie sieci Natura 2000. Ochrona obszarów Natura 2000 powinna być realizowana wielosektorowo i na wiele sposobów.

Kierunki działań

- 1) zwiększenie skuteczności narzędzi planistycznych (plan zagospodarowania przestrzennego) jako narzędzia ochrony przyrody i krajobrazu,
- 2) intensyfikacja nadzoru nad inwestycjami realizowanymi w sąsiedztwie lub wewnątrz parków krajobrazowych (dotyczy zwłaszcza dróg oraz budownictwa lotniskowego i mieszkaniowego),
- 3) zwiększenie powierzchni terenów objętych ochroną prawną oraz wzmocnienie ciągłości i spójności przestrzennej systemu obszarów chronionych w granicach gminy i na styku z sąsiednimi gminami, w szczególności uwzględnienie koncepcji systemu europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000,
- 4) wzmocnienie ochrony gatunkowej roślin i zwierząt na terenie gminy,
- 5) wspieranie rolnictwa ekologicznego, w tym zwłaszcza wspieranie tradycyjnych praktyk rolniczych na terenach przyrodniczo cennych w celu utrzymania urozmaiconego krajobrazu rolniczego,
- 6) podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie korzyści z zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- 7) ochrona i denaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych,

- 8) bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych,
- 9) rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych w aspekcie walorów przyrodniczych,
- 10) ustanawianie użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazów,
- 11) wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem,
- 12) opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków, które są zagrożone,
- 13) budowa przejść dla zwierząt nad trasami komunikacyjnymi i przepławek dla organizmów wodnych,
- 14) selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochrona tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem,
- 15) promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu,
- 16) rozwój sieci szlaków turystycznych i przyrodniczych ścieżek dydaktycznych,
- 17) monitoring ruchu turystycznego, szczególnie na obszarach chronionych,
- 18) zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach cennych przyrodniczo,
- 19) wdrażanie programów rolno-środowiskowych,
- 20) utrzymanie tradycyjnych rozłogów pól, zadrzewień śródpolnych i małych zagłębień wraz z występującą florą.

5.2.2 Wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych

Lasy spełniają wielorakie funkcje produkcyjne i społeczne. Przede wszystkim jednak mają bardzo ważne znaczenie ekologiczne w ochronie bilansu wodnego obszaru gminy, poprawy jakości powietrza oraz ochrony gleb. Są pewnego rodzaju czynnikiem równowagi ekologicznej i bezpieczeństwa ekologicznego. Równocześnie pełnią rolę głównego gwaranta różnorodności ekosystemowej, gatunkowej i genetycznej.

Tereny leśne i wody powierzchniowe stanowią o atrakcyjności gminy Rozprza dla turystyki i wypoczynku. Z tego względu należy zwrócić szczególną uwagę na właściwą gospodarkę tymi zasobami z tendencją do podwyższenia standardów jakości środowiska.

Do najistotniejszych problemów na obszarze gminy związanych z zasobami leśnymi należą:

- 1) intensywna penetracja lasów w okresie letnim w poszukiwaniu runa leśnego,

- 2) rozwój zabudowy terenów nieleśnych położonych pomiędzy kompleksami leśnymi przez co likwidacji ulegają naturalne trasy przemieszczania się zwierzyny,
- 3) uszkodzenia i zmniejszenie odporności lasów ze względu na ich monokulturowy charakter,
- 4) podatność nasadzeń porolnych na gradację owadów i choroby.

Racjonalna gospodarka zasobami leśnymi wymaga realizacji następujących kierunków działań w perspektywie krótko- i średniookresowej:

- 1) dostosowanie lasów do bezpiecznego spełniania funkcji społecznych (turystyka, edukacja), egzekwowanie zasad ochrony zasobów leśnych,
- 2) intensyfikacja zalesień, zwłaszcza na gruntach odłogowych oraz nieprzydatnych i mało przydatnych dla rolnictwa,
- 3) restytucja zniekształconych lub zdegradowanych ekosystemów leśnych,
- 4) przebudowa monokultur leśnych i wzbogacanie składu gatunkowego sztucznych odnowień leśnych,
- 5) podjęcie odpowiednich działań związanych z niewystarczającym poziomem świadomości w społeczeństwie dotyczącym konsekwencji ekonomicznych problemów ekologicznych (poprzez szeroko rozumianą edukację ekologiczną).

Rezultatami tych działań powinny być następujące efekty:

- 1) zapewnienie lasom właściwego znaczenia w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w ochronie krajobrazu,
- 2) wzmocnienie wodochronnych, glebochronnych i klimatotwórczych funkcji lasów,
- 3) rozwój roli leśnictwa w gospodarce regionu oraz rozwój roli ekosystemów leśnych w zaspakajaniu potrzeb społecznych.

Ważnym narzędziem realizacji działań w zakresie ochrony zasobów leśnych jest wdrażanie zaleceń planów ochrony przyrody w nadleśnictwach. Środkami do zapewnienia skuteczności w realizacji tych zadań zgodnie celami polityki państwa jest m.in. szeroka edukacja i informacja, nie tylko pracowników leśnictwa ale także społeczeństwa, na temat celów i efektów wprowadzanych działań. Niezbędne jest także przygotowanie i wdrażanie odpowiednio adresowanych programów edukacyjno-informacyjnych.

Kierunki działań

- 1) powiększanie i ochrona zasobów leśnych i dostosowanie lasów i leśnictwa do wypełniania różnych funkcji przyrodniczych i społecznych,
- 2) podniesienie powszechnej świadomości funkcji lasów oraz celów i zadań trwałego i zrównoważonego leśnictwa,

- 3) zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo,
- 4) tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów,
- 5) lokalizacja zalesień i zadrzewień zgodnie z planami zagospodarowania,
- 6) stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkody przemysłowe),
- 7) rozszerzenie usług doradczych, informacji i szkoleń dla właścicieli lasów,
- 8) poprawa rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach,
- 9) racjonalne przeznaczanie obszarów leśnych na cele nieleśne,
- 10) opracowanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Polityki Leśnej Państwa,
- 11) odnowa zieleni dolin rzecznych.

5.2.3 Ochrona gleby

Rolnictwo jest dominującą gałęzią gospodarki gminnej. Przeważającą część gruntów ornych gminy Rozprza stanowią gleby IV i V klas bonitacyjnych

Z badań przeprowadzonych na terenie powiatu piotrkowskiego wynika, że na obszarze gminy Rozprza, przeważają gleby kwaśne (40% gleb). Są to gleby o dość znacznym stopniu degradacji.

Znaczna część występujących gleb wymaga wapnowania, zwiększonego nawożenia potasem, fosforem i magnezem.

Według II polityki ekonomicznej Państwa ochrona gleby powinna polegać na racjonalnym wykorzystaniu jej zasobów, łączącym w sobie racjonalność ekonomiczną, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, oraz racjonalność ekologiczną poprzez:

- ograniczeniu zakresu zagospodarowywania gleb w sposób, który nie odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom, poprzez przeciwdziałanie przejmowaniu gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego, a także stwarzających np. cenne możliwości w zakresie tworzenia służących zachowaniu różnorodności biologicznej użytków ekologicznych, na inne cele, zwłaszcza dla potrzeb realizacji różnego typu inwestycji,
- zmniejszeniu skali ograniczeń, jakie dla optymalnego wykorzystania biologicznego potencjału gleb w ramach zagospodarowania rolniczego, leśnego lub czysto ekologicznego stwarzają procesy degradacji spowodowanej emisją zanieczyszczeń, a także erozją oraz niewłaściwą agrotechniką (w tym niewłaściwie wykonanymi

melioracjami) na terenach podatnych na erozję, wokół cieków i zbiorników wodnych, itp.,

- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego (wybór: rolnicze czy leśne) oraz przyjętych kierunków i intensywności produkcji (rodzaju uprawianych lub hodowanych gatunków oraz stosowanych metod uprawy i hodowli), z ewentualnym uwzględnieniem możliwości korygowania naturalnych własności gleby (np. poprzez nawożenie, najlepiej organiczne, lub odkwaszające wapnowanie), a także z uwzględnieniem warunków ekonomicznej opłacalności,
- eliminacji produkcji rolniczej, lub odpowiedniej zmianie struktury upraw, na glebach zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia, wszędzie tam, gdzie stopień tego zanieczyszczenia przekracza dopuszczalne wskaźniki.

Kierunki działań

- 1) zwiększenie stopnia zalesienia tzw. gruntów marginalnych, nieprzydatnych dla rolnictwa, oraz gruntów na wododziałach,
- 2) ograniczenie skali oraz intensywności naturalnej i antropogenicznej erozji gleb, a także zakresu występowania jej negatywnych skutków,
- 3) wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych,
- 4) racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów,
- 5) opracowanie i podjęcie realizacji krajowego programu rekultywacji gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania (zerodowanych, zakrzaczonych itp.), z częściowym ich wyłączeniem pod zalesienia i inne cele nierolnicze,
- 6) ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej,
- 7) właściwe utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych,
- 8) wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego.

5.2.4 Ochrona wód

Główny problem ochrony wód podziemnych to różnorodne zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego i bytowego oraz zanieczyszczenia atmosferyczne.

Z kolei na degradację wód powierzchniowych wpływają przede wszystkim zrzuty ścieków z oczyszczalni ścieków w Rozprzy, Milejowie i Niechcicach oraz niekontrolowane, tzw. „dzikie” zrzuty ścieków z terenów zabudowanych, trafiające do gruntów, rowów

melioracyjnych, bądź bezpośrednio do cieków. Takie „dzikie ścieki” pośrednio zanieczyszczają także wody podziemne – zrzut do gruntu.

W sumie duży stopień degradacji wód wynika z rozwoju sieci wodociągowej, przy słabym rozwoju sieci kanalizacyjnej oraz spływów wód z nawożonych pól uprawnych do sieci rzecznej.

Kierunki działań:

- 1) inwentaryzacja i likwidacja „dzikich” punktów zrzutu ścieków,
- 2) rozbudowa sieci kanalizacyjnej w gminie,
- 3) opracowanie regionalnego programu oczyszczania ścieków komunalnych wraz z programem budowy, rozbudowy i modernizacji systemów,
- 4) poprawa jakości wody pitnej poprzez rozwój i modernizację systemów wodociągowych,
- 5) ograniczenie ładunków zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przemysłowych i przestrzennych (rozproszonych) oraz powierzchniowych i rolniczych,
- 6) zwiększenie stopnia retencji wód w ciekach wodnych,
- 7) likwidacja nieczynnnych ujęć wody,
- 8) budowa międzygminnych systemów kanalizacyjnych transportujących ścieki do jednej oczyszczalni ścieków, aby wykorzystać maksymalnie zdolności istniejących oczyszczalni,
- 9) pełne zagospodarowanie osadów ściekowych,
- 10) budowa oczyszczalni przydomowych w miejscach wskazanych w koncepcji gospodarki wodnościekowej,
- 11) likwidacja nieuszczelnionych zbiorników bezodpływowych stanowiących potencjalne źródło zanieczyszczeń wód podziemnych,
- 12) ochrona zasobów wód podziemnych
- 13) ochrona wód w zlewniach,
- 14) podejmowanie działań ograniczających wpływ zanieczyszczeń obszarowych na zasoby wodne.

5.2.5 Ochrona zasobów kopalin

Najważniejszym celem w zakresie ochrony surowców mineralnych, określonym w Polityce Ekologicznej Państwa, jest uzupełnienie zasad gospodarowania zasobami kopalin o zalecenia wynikające z potrzeby wdrażania rozwoju zrównoważonego.

Tak sformułowany cel zakłada, że korzystanie z zasobów kopalin powinno opierać się na dokonaniu oceny opłacalności gospodarczej planowanego wydobycia kopalin w odniesieniu do kosztów i strat wynikających z nieodwracalnej degradacji środowiska przyrodniczego.

Ułatwieniem w dokonywaniu takiej oceny mogą być między innymi ograniczenia koncesjonowania wydobycia surowców mineralnych, wynikające z ustaleń gminnych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ważną rolą gminy jest także ustalanie odpowiednich kierunków rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych oraz likwidowanie nielegalnego wydobywania kopalin, będącego niekontrolowaną ingerencją w środowisko przyrodnicze.

5.2.6 Ochrona powietrza

Jakość powietrza na terenie gminy można określić jako dobrą, z tendencjami do lokalnego pogarszania się. Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza powstającymi na obszarze gminy Rozprza są:

- emisje zanieczyszczeń pochodzące z lokalnych kotłowni, w większości opalanych węglem
- emisje spalin wytwarzanych przez pojazdy mechaniczne, szczególnie na drogach krajowych Nr 1 i nr 91, gdzie obserwuje się wysokie natężenie ruchu.

Brak większych zakładów przemysłowych na obszarze gminy Rozprza powoduje, że nie ma większych zagrożeń dla stanu czystości powietrza atmosferycznego.

W celu poprawy stanu powietrza należałoby przede wszystkim ograniczyć tzw. „niską emisję”, czyli emisję z indywidualnych gospodarstw domowych, pojazdów samochodowych. Cel osiągnąć można chociażby wprowadzając w miejsce węgla paliwa „czyste”, gaz ziemny, olej opałowy, bądź wykorzystując niekonwencjonalne źródła energii, jak np. spalanie biomasy (wierzba energetyczna).

Kierunki działań:

- 1) ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z indywidualnych palenisk węglowych,
- 2) opracowywanie i realizacja planu zaopatrzenia w energię (zgodnie z Prawem Energetycznym) uwzględniającego zasady ochrony środowiska (w tym powietrza atmosferycznego),
- 3) wzmożenie nadzoru nad osiąganiem i przestrzeganiem normatywów emisyjnych w jednostkach gospodarczych,
- 4) ograniczanie stosowania paliw stałych w systemach ogrzewania,

- 5) działania organizacyjne ograniczające uciążliwość emisyjną środków transportu drogowego,
- 6) rozwój i kształtowanie nowych obszarów zieleni,
- 7) bieżąca modernizacja dróg,
- 8) zastępowanie węgla bardziej ekologicznymi nośnikami energii oraz stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie,
- 9) termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych,
- 10) wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT).
- 11) zróżnicowanie źródeł pozyskiwania energii.

5.2.7 Ochrona przed hałasem

Szczególnie wysokie natężenie hałasu występuje przy węzłach komunikacyjnych. Natężenie hałasu komunikacyjnego wzrasta ze względu na zwiększającą się ilość pojazdów i większe natężenie ruchu (zwłaszcza samochodów ciężarowych).

Zagrożenie hałasem przemysłowym na terenie gminy nie istnieje.

Kierunki działań:

- 1) rozwój monitoringu hałasu i systemu kompleksowych ocen klimatu akustycznego z wykorzystaniem zaawansowanych modeli matematycznych,
- 2) opracowanie programu zmniejszenia istniejących uciążliwości np. poprzez budowę ekranów,
- 3) włączenie problematyki ochronnej przed hałasem do planów zagospodarowania przestrzennego,
- 4) kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

5.2.8 Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Na terenie gminy Rozprza nie występują przekroczenia natężenia niejonowego pola elektromagnetycznego.

Rolą samorządu gminnego w perspektywie najbliższych lat jest przestrzeganie obowiązujących obecnie przepisów z zakresu ochrony przed promieniowaniem niejonizującym, szczególnie na etapie lokalizacji inwestycji związanych z emisją tego typu promieniowania.

5.2.9 Gospodarka odpadami

Zakres gospodarki odpadami i działania z nią związane zostały opisane w osobnym dokumencie: „Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Rozprza”.

5.2.10 Zmniejszenie energochłonności gospodarki

Zmniejszenie energochłonności gospodarki to jeden z podstawowych celów polityki ekologicznej państwa. Działanie to dotyczy procesów gospodarczych, wytwórczych, sfery usług, a także pokrycia potrzeb ludności.

Założenia polityki energetycznej państwa przewidują, że w 2010 roku zużycie powinno zmniejszyć się o około 25% w stosunku do roku 2000. Osiągnięcie tego celu wiąże się ze zwiększeniem zaangażowania ze strony instytucji publicznych, przedsiębiorstw, a także mieszkańców w działania zmierzające do wprowadzenia energooszczędnych technologii.

Osiągnięcie zmniejszenia energochłonności gospodarki przyczyni się do zmniejszenia zużycia zasobów naturalnych, jak również emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Kierunki działań:

- 1) szerokie wprowadzenie energooszczędnych technologii i urządzeń w tych dziedzinach produkcji i usług, których aktywność zostanie utrzymana lub będzie wzrastać, a także szerokiego wprowadzenia takich technologii i urządzeń do stosowania w gospodarstwach domowych, instytucjach publicznych i obiektach użyteczności publicznej,
- 2) zmniejszenie strat energii, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz dalsze podnoszenia sprawności wytwarzania energii,
- 3) rozwój energetyki odnawialnej,
- 4) popularyzacja i wdrażanie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w sferze rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych,
- 5) co najmniej podwojenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w stosunku do roku 2000.

5.2.11 Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne

Pojęcie „bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne” obejmuje dwa różne zagadnienia, a mianowicie:

- 1) zarządzanie ochroną środowiska przed chemikaliami (wytwarzanie, przetwarzanie, dystrybucja, składowanie, stosowanie),
- 2) ochrona przed biotechnologią i organizmami modyfikowanymi genetycznie.

W województwie łódzkim zakres wytwarzania i stosowania chemikaliów nie jest duży. Na terenie gminy Rozprza praktycznie nie występują zakłady spełniające kryteria zaliczenia ich do zakładów o dużym ryzyku występowania poważnej awarii przemysłowej ze względu na rodzaj i ilość stosowanych substancji chemicznych.

Na terenie gminy Rozprza największe zagrożenie dla środowiska naturalnego mogą stworzyć awarie i katastrofy związane z transportem substancji niebezpiecznych do miejsc utylizacji (przez obszar gminy przebiega droga krajowa Nr 1 i Nr 91 oraz linia kolejowa relacji Radomsko - Piotrków Trybunalski). Takie zagrożenie stwarzają również zlokalizowane na obszarze gminy stacje oraz stacje Auto-Gaz.

Kierunki działań:

- 1) dokonanie rejestracji obiektów objętych wymogami dyrektywy Seveso II (na niższym kryterium substancji niebezpiecznych),
- 2) włączenie zagadnienia poważnych awarii przemysłowych i transportowych w problematykę planowania przestrzennego.

6. Harmonogram rzeczowo-finansowy

Tabela 10. Przedsięwzięcia krótko- i długoterminowe do realizacji na terenie gminy Rozprza

Lp.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI	SZACOWANY KOSZT REALIZACJI [TYS. ZŁ]	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
ZAOPATRZENIE W WODĘ				
1	Budowa kanalizacji w Milejowie, Milejowcu, Janówce i Longinówce	2010	15000	Budżet Gminy
GOSPODARKA ŚCIEKOWA				
2	Przebudowa Oczyszczalni Ścieków w Niechcicach	2010	4000	Budżet gminy, Pożyczki z WFOŚ i GW
3	Przebudowa Oczyszczalni Ścieków w Rozprzy	2010	4000	Pożyczki z WFOŚ i GW

TRANSPORT DROGOWY				
4	Przebudowa dróg gminnych w Milejowie	2010	500	Środki własne
5	Przebudowa drogi gminnej w Mierzynie	2010-2011	600	Środki własne
6	Przebudowa drogi gminnej Rajska Duże - Bryszki	2010-2011	1 700	Środki własne
7	Współfinansowanie modernizacji drogi powiatowej w miejscowości Rzepki	2010	350	Środki własne WFOŚiGW, NFOŚiGW Fundusze UE
8	Przebudowa Rynku Piastowskiego w Rozprze oraz ulic przyległych	2010-2013	7300	Środki własne WFOŚiGW, NFOŚiGW Fundusze UE
GOSPODARKA ODPADAMI				
Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Rozprza				
EDUKACJA EKOLOGICZNA				
9	Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży	Każdego roku	b.d.	Środki własne WFOŚiGW, NFOŚiGW
10	Organizacja: -Dnia Ziemi, -Dnia Ochrony Środowiska, -Sprzątania Świata	Każdego roku	b.d.	Środki własne WFOŚiGW, NFOŚiGW
OCHRONA POWIETRZA				
11	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Rozprze	2010-2011	650	Środki własne
12	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Milejowie	2010-2011	310	Środki własne
13	Termomodernizacja budynku komunalnego w Rozprze	2010-2011	145	Środki własne

7. Instrumenty realizacji programu

Realizacja programu wymaga różnorodnych instrumentów. Jednym z ważniejszych, lecz nie jedynym, jest finansowanie programu ochrony środowiska. Równie istotnym elementem wdrażania jest właściwe wykorzystanie rozwiązań o charakterze organizacyjnym. Zatem aby polityka ekologiczna efektywnie była realizowana i egzekwowana jest ona wspomagana przede wszystkim przez następujące instrumenty: prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

Instrumenty prawne:

Kontrola przestrzegania wymogów ochrony środowiska należy do zadań marszałka, starosty, wójta.

Podstawowym z kolei organem mającym prawo wydawania decyzji administracyjnych, w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej, należących do właściwości powiatu jest starosta. Tak więc starosta wydaje m.in.:

- 1) pozwolenia wodnoprawne,
- 2) decyzje o emisji do powietrza,
- 3) decyzje dotyczące hałasu,
- 4) decyzje o wykonaniu przeglądu ekologicznego istniejącego obiektu,
- 5) decyzje dotyczące gospodarowania odpadami.

Wprowadzanie wymogów Dyrektywy IPPC spowoduje konieczność stosowania zintegrowanego podejścia do zapobiegania i ograniczania emisji z prowadzonych procesów technologicznych oraz zasady ochrony środowiska jako całości. Takie pozwolenia umożliwiają ocenę oddziaływania poszczególnych podmiotów na wszystkie elementy środowiska całościowo. Będą to pozwolenia o charakterze globalnym, obejmujące wszystkie analizowane aspekty środowiskowe. Pozwolenia będą wydawane w oparciu o analizy porównawcze najlepszych dostępnych technik i technologii (BAT).

Instrumentem prawnym jest również monitoring stanu środowiska. Państwowy monitoring środowiska koordynują organy Inspekcji Ochrony Środowiska.

Instrumenty finansowe:

Finansowanie inwestycji jest jednym z podstawowych instrumentów realizacji programu ochrony środowiska. Głównymi formami pozyskiwania środków finansowych na rzecz ochrony środowiska są opłaty i kary za gospodarcze korzystanie ze środowiska. Istotnymi źródłami są również fundusze celowe powołane do wspomagania realizacji zadań związanych z ochroną środowiska.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska mają również pełnić funkcję „mobilizatora” podmiotów gospodarczych do podejmowania działań w zakresie ochrony środowiska np.:

- 1) instalowania odpowiednich urządzeń ochronnych,
- 2) dokonywania wyboru najlepszej (z punktu widzenia minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko) dostępnej technologii,
- 3) optymalizacji lokalizacji inwestycji,
- 4) oszczędnego korzystania z zasobów środowiska.

Opłaty te pobierane są zatem za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza atmosferycznego, pobór wody, odprowadzanie ścieków, składowanie odpadów, zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne oraz usuwanie drzew i krzewów.

Stanowią one następnie fundusze celowe np. powiatowy fundusz ochrony środowiska.

Źródłem wspomagającym fundusze celowe są jak wcześniej zostało wspomniane kary. Pobierane są one za działanie niezgodne z obowiązującym prawem, w tym z wydanymi pozwoleniami, decyzjami i koncesjami.

Środki z funduszy celowych na inwestycje proekologiczne można pozyskiwać przez dotacje i pożyczki z:

- 1) Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 2) Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 3) Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska,
- 4) Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska.

Powołane Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Gminne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – z dniem 1 stycznia 2010 r., zgodnie z ustawą przyjętą przez Sejm z dnia 9 października 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych ustaw, przekazaną obecnie do Senatu i podpisu przez Prezydenta RP – ulegają likwidacji.

Środki z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska stanowią majątek budżetu powiatu lub gminy, bez wskazania na co te środki mają być wykorzystywane.

Instrumenty społeczne:

Na instrumenty społeczne składają się głównie: edukacja ekologiczna, informacja i komunikacja oraz współpraca i współdziałanie. Żaden jednak z tych elementów dobrze nie funkcjonuje sam. Dobra bowiem informacja podwyższa poziom edukacji, a właściwa edukacja usprawnia komunikację i współpracę z odpowiednimi grupami zadaniowymi.

Współdziałanie i współpraca społeczności z samorządem terytorialnym wymaga systemu udostępniania i upowszechniania informacji, a także umożliwiania skutecznego udziału społeczeństwa w ochronie środowiska. Istotne znaczenie w tym systemie może mieć rozszerzenie zakresu dostępu informacji o zamieszczanie ich na stronie internetowej organów samorządu. Konieczne jest również stworzenie i systematyczne aktualizowanie publicznych rejestrów udostępniających do wglądu wszystkie decyzje, pozwolenia, wykazy, strategie, plany, programy a także karty informacyjne oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, raporty oddziaływania na środowisko.

Bardzo ważnym instrumentem jest edukacja ekologiczna. Jej głównym celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Ponadto jest to sposób na wyuczenie w społeczeństwie przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw.

Powyższe działania mogą być realizowane między innymi w formie szkoleń, przeprowadzanych na różnych poziomach, począwszy już od dzieci w wieku przedszkolnym,

szkoły, a skończywszy na specjalistycznych adresowanych do poszczególnych grup zawodowych czy organizacji.

Podstawą efektywności edukacji jest rzetelne informowanie społeczeństwa na temat stanu środowiska poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest również komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych.

Instrumenty strukturalne:

Pod pojęciem instrumentów strukturalnych kryją się narzędzia istotne dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Zalicza się do nich między innymi strategie, programy wdrożeniowe i systemy zarządzania środowiskowego. Jednym z programów wdrożeniowych jest program ochrony środowiska, który jest zarówno planem ochrony środowiska do 2015 roku, jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2008 - 2011).

Systemy zarządzania środowiskowego charakteryzują się włączeniem środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy. Jest to realizowane przez wprowadzanie takich systemów jak:

- 1) systemy sformalizowane – np. normy ISO 14000 EMAS,
- 2) systemy niesformalizowane – np. Program Czystszej Produkcji.

8. Kontrola realizacji programu

Gminny Program Ochrony Środowiska stanowi jeden z wielu instrumentów zarządzania środowiskiem. Weryfikacja planu operacyjnego oraz aktualizacja programu wraz z oceną stopnia wykonania przedsięwzięć i osiągania wyznaczonych celów umożliwi osiągnięcie unifikacji zarządzania programem z zarządzaniem środowiskiem.

Uczestnicy realizacji programu

Ze względu na pełniącą rolę można wyróżnić cztery grupy uczestników, biorących udział w realizacji programu;

- 1) podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- 2) podmioty realizujące zadania programu,
- 3) podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- 4) społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Ważnym elementem w procesie realizacji programu jest uspołecznienie procesu. Wówczas zapewniona jest jego akceptacja a także odpowiedzialność za wyniki realizacji przez szerokie grono partnerów.

W celu zdobycia zasobów technicznych i finansowych istotne jest również partnerstwo ze wszystkimi lokalnymi, krajowymi i międzynarodowymi programami działającymi w regionie.

Struktura zarządzania programem

Głównym wykonawcą programu jest zarząd gminy. Zarząd ten współdziała z zarządem powiatu, a także z instytucjami działającymi w ramach podsystemów: społecznym, gospodarczym i technicznym oraz z jednostkami samorządu terytorialnego.

Poza tym nieodzowna jest współpraca z instytucjami, które dysponują odpowiednim instrumentarium wynikającym z kompetencji.

Kontrola realizacji programu

Kontrola realizacji programu polega na ocenie i analizie następujących elementów:

- 1) stopnia wykonania działań,
- 2) stopnia realizacji przyjętych celów,
- 3) rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem,
- 4) przyczyny tych rozbieżności.

Oceny postępów we wdrażaniu programu w zakresie przedsięwzięć na lata 2008 – 2011 będzie dokonywał zarząd gminy poprzez wyznaczonego w tym celu koordynatora wdrażania programu. Co dwa lata będzie wykonywany raport z wykonania programu, na podstawie którego określona zostanie aktualizacja programu. Również co dwa lata będą oceniane przedsięwzięcia przewidziane na lata 2012 – 2015.

Powyższa procedura pozwoli na spełnienie wymagań ustawy „Prawo ochrony środowiska” dotyczących okresu na jaki przyjmowany jest gminny program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu.

Tak więc do działań kontrolujących należy realizację programu należą:

- 1) ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska – co roku,
- 2) raport z wykonania programu – co dwa lata,
- 3) aktualizacja programu – co cztery lata.

9. Informacje o przeprowadzonych konsultacjach

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska projekt Programu został przesłany do zaopiniowania do Starostwa Powiatowego oraz w ramach strategicznej oceny oddziaływania

na środowisko Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu. Projekt Programu oraz Prognoza zostały przekazane również do konsultacji społecznych.

W okresie konsultacji projekt oraz Prognoza dostępne były w siedzibie Urzędu Gminy.

Projekt zaopiniowano pozytywnie.

10. Wnioski wynikające z Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska

Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko odbywa się w oparciu o „Prognozę oddziaływania na środowisko”.

Głównym celem dokumentu jest identyfikacja oddziaływania na środowisko realizacji założeń Programu Ochrony Środowiska.

Zawiera informacje zgodne z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227).

Kierunki działań poddano analizie oraz odniesiono do zasobów i stanu środowiska na terenie gminy. Na tej podstawie identyfikowano możliwe skutki oddziaływania na środowisko realizacji założeń Programu Ochrony Środowiska.

Przedstawiono główne cele Programu, wnioski z analizy stanu środowiska i działania zmierzające do ochrony i poprawy stanu środowiska na terenie gminy.

Przedstawiono cele i kierunki działań dokumentów krajowych regulujących działania zmierzające do poprawy stanu środowiska oraz wskaźniki monitoringu realizacji postanowień Programu Ochrony Środowiska.

Rozwiązania zastosowane w Programie zgodne są z zapisami w dokumentach wyższego rzędu; są w pełni zasadne, z ekologicznego oraz ekonomicznego punktu widzenia, stąd nieuzasadnione jest stosowanie alternatywnych. Jednak z uwagi na lokalne uwarunkowania wskazane byłoby przedstawienie możliwości etapowania inwestycji.

Realizacja działań Programu nie będzie powodować transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Realizacja Programu wpłynie przede wszystkim na:

- zmniejszenie zużycia zasobów naturalnych, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,

- oczekuje się zachowania czystych zasobów wód podziemnych, poprawę jakości wód powierzchniowych oraz zwiększenia atrakcyjności turystycznej wód powierzchniowych, rozwój i modernizacja systemów retencyjnych będzie zapobiegać wylewom rzek oraz wpływać na poprawę bilansu wodnego,
- poprawa jakości powietrza,
- zlikwidowanie zagrożenia wynikającego z niewłaściwego składowania odpadów oraz ograniczyć zużycie surowców naturalnych,
- zachowanie potencjału gleb, przywrócenia walorów przyrodniczych terenów zdewastowanych i zdegradowanych, a więc i ograniczenia zanieczyszczenia gleby, zmniejszenie zagrożenia erozją,
- utrzymanie i przywrócenie zasobów i walorów przyrodniczych oraz osiągnięcie jak najlepszych efekty użytkowania w sposób zgodny z zasadami ochrony przyrody, bioróżnorodności i krajobrazu,
- zwiększenie świadomości ekologicznej (szczególnie w zakresie gospodarki odpadami, gospodarki ściekowej, oszczędności energii),
- uporządkowanie infrastruktury technicznej,
- polepszenie jakości życia mieszkańców.

Oddziaływania negatywne identyfikuje się głównie z fazą budowy lub rozbudowy: dróg, kanalizacji, sieci wodociągowej, oczyszczalni ścieków.

Złagodzenie negatywnych oddziaływań etapu budowy odnosić się będzie do odpowiedniego prowadzenie prac budowlanych oraz właściwe wykorzystanie maszyn i urządzeń.

W celu zapobiegania wzrostowi wydzielanych spalin, hałasu, wycieków olejów i smarów należy zadbać, aby sprzęt i środki transportowe były dobrej jakości, prawidłowo utrzymane i wyposażone. Wskazane jest zastosowanie opon czy zakrywających skrzynię ładunkową pojazdów przewożących mieszanki cementowe, które ograniczą emisję szkodliwych gazów i oparów. Maszyny powinny być właściwie eksploatowane, ponieważ obciążone powodują wzrost emisji spalin i hałasu. Istotne jest kontrolować stan techniczny wykorzystywanych urządzeń, by nie dopuścić do sytuacji awaryjnych. Należy zminimalizować (nawet wykluczyć) prawdopodobieństwo przedostania się produktów ropopochodnych.

Szczególnie istotne jest gospodarowanie odpadami powstającymi przy pracach; niedopuszczalne jest pozostawienie jakichkolwiek odpadów (smarów, olejów). Substancje niebezpieczne powinny być składowane w bazach sprzętowo – magazynowych.

Planowane obiekty i instalacje muszą spełniać standardy budowlane i emisyjne, być właściwie eksploatowane i konserwowane. Muszą być pod stałym monitoringiem.

Szczegółowa analiza oddziaływań na środowisko poszczególnych inwestycji możliwa będzie na etapie wydawania decyzji środowiskowej.

11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Program Ochrony Środowiska dla gminy Rozprza na lata 2010 – 2013, z perspektywą na lata 2014 – 2017 wykonany został zgodnie z wymogiem Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (art.17).

Gmina Rozprza położona jest w województwie łódzkim w powiecie piotrkowskim. Obszar gminy wynosi 163 km². Liczba mieszkańców wynosi 12156 osób. Podstawową dziedziną gospodarki gminy Rozprza jest rolnictwo.

W Programie Ochrony Środowiska dla gminy Rozprza dokonano ogólnej charakterystyki gminy oraz charakterystyki aktualnego stanu środowiska oraz zasobów naturalnych w gminie.

Opisano takie elementy jak:

- warunki środowiska geograficznego, klimat,
- użytkowanie rolnicze terenu (jakość gleb, produkcja roślinna i zwierzęca),
- przyroda ożywiona,
- obszary ograniczonego użytkowania
- zasoby kopalin,
- stosunki wodne i jakość wód (wody podziemne i powierzchniowe, wodociągi i kanalizacja),
- jakość powietrza,
- hałas, pole elektromagnetyczne,
- odnawialne źródła energii,
- awarie przemysłowe i inne nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska.

W oparciu o istniejący stan środowiska przedstawione zostały standardy jakości środowiska, tendencje przeobrażeń środowiska i podstawowe kierunki i zakres działań w ochronie środowiska, w tym cele ekologiczne na lata 2010 – 2017, polegające przede wszystkim na:

- zachowaniu różnorodności biologicznej,
- wzbogaceniu i racjonalnej eksploatacji zasobów leśnych,
- ochronie gleby,
- ochronie wód,
- ochronie zasobów kopalin,

- ochronie powietrza i ochronie przed hałasem,
- ochronie przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- gospodarce odpadami,
- zmniejszeniu energochłonności gospodarki oraz zapewnieniu bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

W harmonogramie rzeczowo-finansowym wyznaczono cele ekologiczne i kierunki działań będące odzwierciedleniem polityki ekologicznej gminy. Przedsięwzięcia te to:

- zaopatrzenie w wodę
 - kontynuacja budowy sieci wodociągowej-ulica Kolejowa w Rozprzy oraz budowy sieci kanalizacyjnej i modernizacji wodociągu w Alejach 900 - lecia
 - budowa kanalizacji w Milejowie, Milejowcu, Janówce i Longinówce
- gospodarka ściekowa
 - przebudowa Oczyszczalni Ścieków w Niechcicach
 - przebudowa Oczyszczalni Ścieków w Rozprzy
- transport drogowy
 - przebudowa drogi Zmożna Wola-Łazy Duże
 - przebudowa drogi przez m. Bagno
 - przebudowa ulic na osiedlu przy ulicy Sportowej w Rozprzy
 - modernizacja dróg dojazdowych do pól Nr: 818, 370, 466, 320, 166,
 - współfinansowanie modernizacji drogi powiatowej w miejscowości Rzepki
- gospodarka odpadami
 - wydatki na zakupy inwestycyjne ZGKG w Rozprzy.

Reasumując stwierdzić należy, że niniejszy Program, jako dokument planistyczny, służył będzie jako wskaźnik działań, które należy wdrażać na terenie gminy Rozprza w celu osiągnięcia określonych w Polityce Ekologicznej Państwa założeń z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska.

Materiały źródłowe:

1. Informacja o stanie środowiska na terenie miasta Piotrkowa Tryb. i powiatu piotrkowskiego ziemskiego w roku 2006, WIOŚ w Łodzi, Delegatura w Piotrkowie Tryb., Piotrków Tryb., listopad 2007 r.
2. Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2005 r., WIOŚ w Łodzi, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź, 2006 r.
3. Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2004-2007, kwiecień 2004 r.
4. Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego, Łódź,
5. <http://www.rozprza.pl>
6. Dane dostarczone przez Urząd Gminy w Rozprzy

